

Тинний В.І.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Бергер Л.С.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Овчіннікова О.І.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

***Анотація.** В статті досліджені особливості організації та впровадження процесу вивчення іноземної мови з використанням сучасних цифрових технологій, ресурсів Інтернет, а також міжкультурної комунікації в умовах віртуального глобального середовища.*

***Ключові слова:** вивчення іноземної мови, іноземна комунікація, міжкультурна комунікація, інформаційно-комунікаційні технології, цифрове середовище.*

***Summary.** The article examines the peculiarities of the organization and implementation of a foreign language learning by means of modern digital technologies, Internet resources, as well as intercultural communication in the virtual global environment.*

***Key words:** foreign language learning, foreign language communication, intercultural communication, information and communication technologies, digital environment.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти в умовах її інтеграції в глобальний цифровий простір стикається із завданнями посилення професійної складової, обумовлені необхідністю у компетентних та конкурентоздатних фахівцях. Навчання іноземній мові є необхідним чинником підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця. Одним із провідних напрямків подальших наукових досліджень в галузі освіти є організація та особливості процесу викладання та вивчення іноземної мови в умовах широкого запровадження цифрових технологій та віртуального середовища Інтернет.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання мовленнєвої діяльності та спілкування досліджені М. Жинкіном, І. Зимньою, Л. Виготським, В. Скалкіним, В. Гумбольдтом; процес навчання іноземним мовам із визначеною метою вивчений у працях Г. Стоун, В. Бухбіндер, Р. Джонсон, Е. Уотерс, Ф. Епперт, Б. Коффі, В. Штраусс, Д. Уільямс та ін.

Наукові праці Н.Апатова, В. Безпалько, Л. Білоусової, В. Бикова, І. Богданова, І. Булах, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдака, О. Коваль, Ю. Рамського, О. Співаковського та ін. розкривають дидактико-педагогічні та методичні проблеми інформатизації навчального процесу.

У роботах А. Андрєєвої, Є. Ганіна, Ю. Басонової, О. Шукліної, С. Яшанова та інших досліджена низка проблем самоосвітньої діяльності в умовах інформатизації суспільства.

В дослідженнях Г. Бала, А.В. Брушлінського, Т.Б. Габій, В. Глушкова, А. Довгяло, А. Єршова, В. Монахова, І. Підласого, С. Смирнова, А.М. Матюшкіна, О. Тихомирова та ін. поданий аналіз функцій нових інформаційних технологій та їх вплив на навчальний процес, а також суб'єкти навчання

Проблематиці досліджень в галузі міжкультурної комунікації присвячені праці багатьох вчених, серед них, Р. Портер, Е. Голл, А. Кребер, Д. Трагер, К. Клакхон. Теоретичними питаннями міжкультурної комунікації займалися такі науковці: Г. Гофстеде, С. Гантінгтон, К. Бергер, Е. Гірш, Е. Голл, С. Даль. Значення міжкультурної комунікації для підготовки майбутніх фахівців розкрито у працях багатьох науковців.

Виклад основного матеріалу. Сучасне покоління студентів з великим досвідом використання цифрових технологій вивчення іноземної мови неодмінно пов'язано із запровадженням різних форм та методів використання інформаційно-комунікаційних технологій. Оскільки сучасні та розвинені технології продовжують грати значну роль у розвитку суспільства, їх використання для підвищення ефективності вивчення іноземної мови є досить суттєвим.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), технології штучного інтелекту широко використовуються останніми роками для вдосконалення процесу вивчення іноземної мови [1], [2], [3], [4]. Для покращення результатів вивчення мови студенти потребують додаткової підтримки в цьому напрямку. Саме поглиблена практика аудіювання, читання, говоріння та письма необхідна для розширення іншомовних знань, навичок та досвіду. Різноманітність інструментарію та методів виконання роботи у віртуальному навчальному середовищі забезпечить високу ефективність навчання.

Сучасні інноваційні технології вивчення іноземної мови можна однаково ефективно використовувати для будь-яких вікових груп. Ефективність сучасних технологій полягає у наявних комунікативних підходах до вивчення мови на основі запровадження в навчальний процес персональних комп'ютерів, Інтернету, мобільних пристроїв, інтелектуальних машин та соціальних та когнітивних Web-роботів.

Для кожної мовної навички (читання, говоріння, аудіювання та письмо) існує свій набір ефективних технічних інструментів і пристроїв. Крім того, для успішного використання різноманітних навчальних методів слід мати напрацьований досвід використання та взаємодії з віртуальним середовищем Інтернет, комп'ютерами, інтелектуальними соціальними і когнітивними роботами та пристроями.

В результаті широкого запровадження цифрових технологій паралельно з роботою викладача їх вплив став величезним для вивчення іноземної мови засобами цих технологій. Побудова нових педагогічних моделей вивчення іноземної мови відбувалася на основі поєднання ролі інструктора та технологій.

Загалом, ефективність ІКТ забезпечується переважно за рахунок інтегрування у навчання предметно-орієнтованої діяльності та різноманітних тем, сфер вивчення мови, що базується на завданнях, де англійську можна розвивати природним шляхом. Навчальна діяльність студентів може складатися з послідовності орієнтованих на зміст мовних дій, які завершуються створенням усної презентації або написанням листа, анотації чи статті. Протягом реалізації моделі змішаного навчання [3], студентам надається можливість брати участь в обговоренні запитань і відповідей під керівництвом викладача, проводити дослідження електронних книг та Інтернет, переглядати відео, брати участь у діалогах; дискусіях; рольових іграх.

Протягом останніх десятиліть технології набули широкого використання практично в усіх навчальних дисциплінах освітньої галузі. Вивчення іноземних мов значною мірою поєдналося із запровадженням сучасного програмного забезпечення, локальних мереж, віртуального середовища Інтернет тощо. Відповідно, це, в свою чергу, обумовило зміну структури навчального контенту, форм та методів, а також засобів викладання, самосійного вивчення іноземної мови. Розвиток і урізноманітнення цифрових засобів навчання (комп'ютерів, мобільних пристроїв) обумовило подальшу розробку теоретичних основ запровадження комп'ютерного навчання мови і мобільного навчання мови [5], [6], [7]. Сучасне цифрове середовище пропонує широкий спектр прикладних програм для вивчення іноземної мови, серед яких: програми поповнення словникового запасу, утиліти перевірки орфографії, електронні робочі зошити, роботи над граматиною та вимовою, програми читання/письма та різноманітні навчальні пакети, які спрямовані на підвищення ефективності як викладання так і вивчення іноземної мови. Система освіти сьогодні пропонує різноманітні нові моделі навчання, сучасні освітні технології та інструменти. Прикладами таких технологій та інструментів є навісні відеопроєктори, інтерактивні розумні дошки, розумні телефони та iPad, планшети, портативні комп'ютери та бездротовий доступ до Інтернету.

Сучасні викладачі та студенти успішно напрацювали досвід використання програмного забезпечення, зокрема, PowerPoint, для відтворення подкастів (цифрових аудіофайлів) з метою вдосконалення навичок аудіювання, інструментів переносу текстів з Інтернету для демонстрації навички читання, а також презентації граматики та розширення можливостей студентів використання широкого спектру веб-інструментів і соціальних мереж, які дозволяють студентам публікувати роботи та спілкуватися безпосередньо з віртуальною спільнотою.

Чисельні дослідження та практика підтверджують ефективність соціальних медіа, таких як веб-курси, відеоконференції, соціальні мережі, програми для написання електронної пошти та групові обговорення в чатах, для вивчення іноземної мови засобами віртуального середовища. Це обумовлено факторами спрощення спілкування, зменшення тривожності, сприяння соціальному чи кооперативному навчанню, підвищення мотивації студентів і сприяння

міжкультурній свідомості. Для процесу використання сучасних цифрових технологій характерними є проблеми пристосування до індивідуальних характеристик та потреб користувачів, аудиторії, а також обмеженість інтерактиву зі студентами. За останні роки постало питання дослідження інших наявних форм та технологій з метою посилення мотивації студентів та інтерактивності віртуального середовища через часткову обмеженість можливостей існуючих комп'ютерних засобів та мобільних пристроїв. Прикладом ефективних технологій, які підтвердили свою користь для вивчення іноземної мови, є соціальні роботи [8], [9], [10]. Після широкого поширення та дослідження можливостей соціальних роботів та інтерактивних цифрових роботів у якості сучасних допоміжних засобів вивчення іноземних мов була побудована нова методологія під назвою «Вивчення мови за допомогою роботів» (Robot Assisted Language Learning) [9], [11], [12]. Окрім функцій та інтерфейсів соціальних роботів вони також характеризуються здатністю до автономних рухів, візуального та голосового розпізнавання та взаємодії з фізичним середовищем за наявності відповідних датчиків. Крім того, для комп'ютерних чи мобільних пристроїв властивим є наявність здатності до невербальної комунікації за допомогою кібер- і уявних персонажів та/або відео. Технологічні можливості соціальних роботів також дозволяють забезпечувати невербальну комунікацію за допомогою, наприклад, виразу обличчя, жестів і дій. На відміну від комп'ютерів і мобільних пристроїв, соціальні роботи мають приємну для сприйняття зовнішність і програмну гнучкість відповідно до особливостей середовища для ефективного підтримання соціальної взаємодії. Зазначені особливості однозначно підкреслюють можливості та переваги сучасних цифрових технологій для забезпечення ефективності вивчення іноземної мови.

Оскільки сучасні студенти зараз більш креативні володіють певним досвідом роботи та в курсі подій, викладачі мають відповідно вдосконалювати методи та форми навчальної роботи на основі використання цифрових технологій. Зокрема, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали одним із шляхів залучення та мотивації студентів. Це обумовлено тим, що ІКТ, зокрема, комп'ютери, Інтернет, мобільні телефони, радіо, відео, телебачення та супутникові системи широко використовуються в освітньому просторі. Науковець Флоріш підкреслив важливість ІКТ для підтримки та вдосконалення вивчення мови [13].

Завдяки ІКТ студенти мають можливість вдосконалювати індивідуальні креативність та майстерність, обумовлені власними знаннями та набутими навичками як місцевої так і міжнародної культури. «ІКТ забезпечують ефективність викладання та навчання з метою розвитку творчості та інтелектуальних ресурсів людей, особливо у сучасному інформаційному суспільстві» [14]. «Саме слово «культура» тепер з'являється в багатьох контекстах, і, насправді, «культура» майже багато в чому замінює «контекст» в низці освітніх дискурсів та соціальних науках» [15].

Завдяки впровадженню ІКТ навчальний контент ефективно поєднується з особливостями місцевої, національної та міжнародної культур та ціннісних орієнтацій.

Отже, вивчення та викладання іноземної мови, а також навчальний контент, інкорпоровані з фактором культури, стають ефективнішими та більш контекстуально орієнтованими. Низка науковців, відзначаючи низку проблем для системи освіти, підкреслюють необхідність врахування місцевих соціальних, політичних, економічних та культурних характеристик учасників навчального процесу. Отже, освітній контент та заходи мають враховувати особливості соціального середовища та контекст культурних цінностей студентів, а також знайомити їх з іншими культурами для проведення порівняльного аналізу.

На думку низки науковців, ефективність навчальних матеріалів досягається за рахунок їх контекстуалізації; цілеспрямованість використання мови є необхідною умовою її розвитку; реалістичність та автентичність використаної мови мають бути обов'язковими; аудіовізуальний компонент курсу забезпечує ефективність вивчення; студентам слід вдосконалювати свої навички працювати як з письмовими, так і з усними джерелами в мережі Інтернет; навчальні матеріали повинні забезпечувати розвиток самостійності студентів; гнучкість матеріалів також є їх необхідною характеристикою, яка відповідає індивідуальним потребам студентів та контекстуальним відмінностям; процес навчання має мотивувати студента як емоційними так і когнітивними факторами

Вивчення іноземної мови має бути спрямовано на формування навичок використання мови в повсякденному житті. Повноцінне володіння мовою означає здатність не лише використовувати мову, але й розуміти її культуру та цінності. Це має бути враховано під час побудови навчального курсу, спрямованого на заохочення та мотивацію студента всебічно вивчати свою культуру та культуру інших країн. Навчальний контент повинен визначатися особливостями соціального середовища, автентичними проблемами або темами. Автентичність матеріалів забезпечується їх орієнтованістю на особливості внутрішнього навчального та зовнішнього соціального середовища.

З метою організації ефективного навчального процесу потрібно забезпечити студентам моделювання діяльності реального зовнішнього світу. За допомогою ІКТ створюється можливість проводити різноманітні заходи, які моделюють події реального світу шляхом перегляду youtube, демонстрації відео, прослуховування музики та ін. Інтернет, телебачення, радіо, мобільні мережі та ін. надають безліч ресурсів та цікавої інформації про культури всього світу.

Важливо зазначити, що сучасні мова, культура і технології нерозривно взаємно інтегровані та залежні. Звичайна мовна практика полягає в тому, що культура носія мови інтегрована в навчальні матеріали з іноземної мови [16]. Різноманітність культур слід враховувати в навчальному курсі. Для студентів важливо мати можливість оцінити багатство розмаїття культури та отримати практичну підтримку для розпізнавання та боротьби з упередженнями і

дискримінацією. Це обумовлює необхідність залучення ІКТ у процес ефективного викладання та вивчення іноземної мови.

Висновки. Отже, сучасні студенти потребують сформованих навичок цифрової та електронної грамотності, щоб спілкуватися на міжнародному рівні в глобальному віртуальному середовищі, використовуючи різноманітні та сучасні медіа-інструменти, а також стати незалежними учасниками віртуальної мультикультурної спільноти, що динамічно змінюється. Крім того, використання сучасних технологій для покращення вивчення іноземної мови дозволяє збільшити незалежність студента, забезпечуючи йому більш орієнтований навчальний процес, коли вони перебувають у його центрі та активніше беруть участь, ніж у традиційних методах навчання.

Стосовно іноземної мови слід зазначити, що використання сучасних технологій не тільки робить процес вивчення мови ефективнішим, а й пропонує інструменти, які можуть легко моделювати реальні професійні ситуації, надаючи студентам шанс розвивати важливі спеціалізовані та професійні навички 21 століття. Ролі сучасних технологій, зокрема, вивчення мови засобами комп'ютерної техніки, мобільних пристроїв, Інтернет, соціальних мультимедіа та інших інтелектуальних пристроїв роблять значний і важливий внесок у підвищення ефективності навчання. Таким чином, нові знання щодо особливостей використання сучасних технологій у мовному класі доводять необхідність та доцільність їх інтеграції у процес вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Mawer, K., Stanley, G. (2011). *Digital Play: Computer games and language aims*. Peaslake: DELTA Publishing.
2. Terrell, SS. (2011). Integrating online tools to motivate young English language learners to practice English outside the classroom. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching (IJCALLT)*, pp. 16–24.
3. Chris, P. (2013). Emerging technologies, emerging minds: digital innovations within the primary sector, pp. 17-42, *Innovations in learning technologies for English language teaching*, Edited by: Gary Motteram, British Council 2013 Series, www.britishcouncil.org.
4. Crystal, D. (1997). *English as a global language*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Alemi, M., Lari, Z. (2012). SMS Vocabulary Learning: A Tool to Promote Reading Comprehension in L2, *Int. Journal of Linguistics*, 4 (4), pp. 275-287.
6. Alemi, M., Anani, S., R., Lari, Z., (2012). Successful Learning of Academic Word List via MALL: Mobile Assisted Language Learning, *Int. Education Study Journal*, 5 (6).
7. Alemi, M., (2013). MALL, Vocabulary and Reading: a Case of University Students, *Proc. SMART Media in Academia: Research and Teaching Conf.*, Bacau, Romania.

8. Zheng, D., Young, MF., Wagner, MM., Brewer, RA. (2009). Negotiation for action: English language learning in game-based virtual worlds. *The Modern Language Journal* 93, pp. 489–511.
9. Meghdari, A., Alemi, M., Ghazisaedy, M., Taheri, A.R., Karimian, A., Zandvakili, M. (2013). Applying Robots as Teaching Assistant in EFL Classes at Iranian Middle-Schools, *Proc. of the Int. Conf. on Education and Modern Educational Technologies (EMET-2013)*, Venice, Italy.
10. Singhal, M. (1997). The internet and foreign language education: Benefits and challenges. *The Internet TESL Journal*, 3(6). Retrieved from <http://iteslj.org/Articles/Singhal-Internet.html>.
11. Alemi, M., Meghdari, A., Ghazisaedy, M. (2014). Employing Humanoid Robots for Teaching English Language in Iranian Junior High-Schools, *Int. Journal of Humanoid Robotics*, Vol. 11, No. 3.
12. Alemi, M., Meghdari, A., Ghazisaedy, M. (2015). The Impact of Social Robotics on L2 Learners' Anxiety and Attitude in English Vocabulary Acquisition, *Int. Journal of Social Robotics*, Vol. 7, No. 4, pp. 523-535.
13. Floris, F.D. (2014). Using information and communication technology (ICT) to enhance language teaching & learning: An interview with Dr. S. Gumawang Jati. *TEFLIN Journal*, Vol.25, pp. 139-146.
14. Aduwa-Ogiegbaen, S. E., & Iyamu, E. O. S. (2005). Using Information and Communication Technology in Secondary Schools in Nigeria: Problems and Prospects. *Educational Technology & Society*, 8 (1), pp. 104-112.
15. Alred, G., Byram, M. & Fleming, M. (2003). Intercultural experience and education. In Alred, G., Byram, M. & Fleming, M. (Ed). Frankfurt Lodge: Cromwell Press.
16. McKay, S. L. (2003). Toward an appropriate EIL pedagogy: re-examining common ELT assumptions. *International Journal of Applied Linguistics*, Vol. 13.

Церковняк-Городецька О.Г.

кандидат філологічних наук, викладач Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

ЛІНГВОДИДАКТИКА: СУТНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ, ТРАДИЦІЇ

Анотація. У статті йдеться про лінгводидактику як науку її роль у вивченні іноземних мов у сучасному світі. Лінгводидактика розглядається як наука про самовдосконалення мовної особистості, як суб'єкт спілкування та міжкультурного розвитку.

Ключові слова: українська мова, дидактика, іноземна мова

Summary. The article deals with linguistic didactics as a science and its role in the study of foreign languages in the modern world

Language didactics is considered as a science of self-improvement of the linguistic personality, as a subject of communication and intercultural development

Keywords: Ukrainian language, didactics, foreign language